

ODPUŚCIĆ (700) *vb pf*

o jasne.

inf odpuścić (158). ◇ *fut 1 sg* odpuszczę (7). ◇ *2 sg* odpuścisz (9). ◇ *3 sg* odpuści (37). ◇ *1 pl* odpuścimy (1). ◇ *2 pl* odpuście (37). ◇ *3 pl* odpuszczą (7). ◇ *praet 1 sg m* odpuściłem, -em, -m odpuścił (18). ◇ *2 sg m* odpuściłeś, -eś, -ś odpuścił (17). ◇ *3 sg m* odpuścił (69). ◇ *1 pl m pers* -smy odpuścili (4). ◇ *2 pl m pers* -ście odpuścili (1). ◇ *3 pl m pers* odpuścili (3). ◇ *plusq 3 sg m* był odpuścił (3). ◇ *imp 2 sg* odpuść (177), odpuści (10); odpuść : odpuści *OpecŻyw* (2:6), *BiałKat* (1:2), *ArtKanc* (14:2). ◇ *3 sg* niech, niechaj odpuści (10), odpuść (1) *March*². ◇ *2 pl* odpuście (13). ◇ *3 pl* niech odpuszczą (1). ◇ *1 du (cum nm)* odpuśćwa (1) *RejJóz* P8v. ◇ *con 1 sg m* bych odpuścił (3). *f* bym odpuściła (1). ◇ *2 sg m* byś odpuścił (4), by ty odpuścił (1), by odpuścił (1); byś odpuścił : by ty odpuścił : by odpuścił *OpecŻyw* (1:1:1). ◇ *3 sg m* by odpuścił (52), byle odpuścił (1). *f* by odpuściła (1). ◇ *1 pl m pers* bychmy odpuścili (2), bysmy odpuścili (1) *UstPraw* (2:1). ◇ *2 pl m pers* byście odpuścili. (3) ◇ *3 pl m pers* by odpuścili (8). ◇ *con praet 3 sg m* by był odpuścił (1). ◇ *impers praet* odpuszcz(o)no (15), odpuszcz(o)no jest (2) [*w tym: RejPos* 307 może ODPUSZCZON *N sg n*]; odpuszcz(o)no : odpuszcz(o)no jest *BielKron* (1:1), *RejPos* (1:1). ◇ *con* by odpuszcz(o)no (1) *RejWiz*, by było odpuszcz(o)no (1) *RejPos* [może ODPUSZCZON *N sg n*]. ◇ *part praet act* odpuściwszy (18).

Sł stp notuje, Cn: Boże mu odpuść, Linde XVI – XVIII w.

1. *Odprawić, odesłać, pozwolić odejść; dimittere* *PolAnt* [*w tym: kogo* (12)] (17) : *LibLeg* 10/67v, 11/184v; gdy był wieczór przytąpili kniemu wczniowie iego mówiąc. [...] odpuść tłumy/ áby fzedfzy do wsi kupili fobie iedłá. *BudNT Matth* 14/15, *Matth* 15/32, *Luc* 14/4.

odpuścić do kogo (3): thego poſła waſche⁸⁰ ktoregosczie do nas przislały wthich czasiach do was ze wſitkymy thimy rzeczamy ſmi odpvsczili *LibLeg* 10/61v. *Cf* *odpuścić do kogo którędy*; »zasię odpuścić«.

odpuścić do kogo którędy (1): odpuſczył ye do naſz kxyancz moſkyewſky przeſz zyemye waſchey Krolyewſkyey mczi *LibLeg* 11/154v.

odpuścić dokąd (2): *BudBib* 1.Reg 13/2; Krol [...] Kniáziá Conſtantiná z Triumphem godnym w Wilnie przyjmował/ y vdárowawſzy hoynie do Oſtrogá odpuścił. *StryjKron* 747; [odpuściwszy oſły ziemiá do Kairo, po wodzieſmy ſię puſcili zaſ nazad do ſtarego miasta *RadzPodróż* 178].

Zwroty: »od ſiebie odpuścić« (1): oſoba k(rolewska) jako Pan, który od wſzyckich ſwych poddanych miłowan być chce, łącno ſię miłóſciwej łaski ſwej, nie chcąc nikogo niewesołego [...] od ſiebie odpuścić, uproſić dać raczy *Diar* 74.

»zasię [kogo jakiego] odpuścić [do kogo]« (1): ſprawywſchi rzeczi wasche pana ſwego zaſſyefmi go [poſła] ſdrowego do was przyacziela ſwego odpvfczyły. *LibLeg* 11 /92.

Przen: Pozwolić umrzeć (1) :

Szereg: »odpuścić i odesłać« (1): (nagł) Modlitwy po przyięciu tegoż nadoſtoynieyſzego Sákrámentu. (–) [...] OGłádáły dnia dſzilieyſzego oczy moie/ z Symeonem [...] ciebie Pánie IEzu Chryſte [...]. Odpuść y odeſli ſługę twego w pokoiu. *LatHar* 237.

a. *Uwolnić* (3) : przyzwáwſzy Apoſtołów/ vbiwſzy/ zápowiedzieli niemowić w imię Ieſufowe/ y odpuścili ie. *BudNT Act* 5/40, *Luc* 22/68; [*RadzPodróż* 34].

Zwrot: »wolno odpuścić« (1): Ian Straż Freybiterow Krzyżackich y Holándrow poimánych w wielkim budowaniu zączyniwłszy/ á łłomą oblokłszy zápalil/ á pánie/ pánnny y biállógłówką wśyftkę płęć [...] wolno odpuścili. *StrykKron* 577.

b. Rozwieść się z żoną (2) : Mnie się nie zda/ áby Máláchialż przeciw wielożeństwu mowił/ rychley przeciw onym/ ktorzy nie nayrzác żon przedię ie trzymáli/ á lištu iem niedawáli/ żeby mogły zá inę [!] iść: rć. Bo wnet mowi/ Iełli kto nie nayrzy niech odpuści, rć. *BudBib* I 467c *marg*, *Mal* 2/16.

2. Odstąpić od działań na czyjś niekorzyść; darować karę; remittere *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*; *dimittere* *Vulg*, *PolAnt*, *JanStat*; *parcere* *Vulg*, *PolAnt*; *donare* *Vulg*; *condonare* *Mącz* (91) : Ale zwyciężczá w ludu Iśráelłkim nieodpuści/ y lutowác się niebędzie *Leop* 1.Reg 15/29; *BielKron* 40v; *KochDz* 107.

odpuścić komu (25), *czemu* [= *miejscu*, *tj. mieszkańcom*] (1): *RejKup* aa5v; *Leop Sap* 12/8; Iełliż będą pięćdziesiąt łprawiedliwych w mieście/ izali ie też potrácił/ á zaż nieodpuścił mieyfcu onemu dla pięćdziesiąt łprawiedliwych/ ktorzy łą w nim? *BibRadz Gen* 18/24; gdy v Przemyłł leżał/ przyłżłá Kłiężná Przemyłłka kniemu prołżąc [...] áby odpuścił wdowie/ gdyż oná żadnego zuchwałłtwá áni przeciwności iemu nigdy nie czyniła. *BielKron* 301v; *HistRzym* 87v; *LatHar* 399. *Cf* *odpuścić co*; *Zwroty*.

odpuścić co [*w tym: komu* (19)] (28): *Condonatum iudicium alicui*, *Odpuszczono prziląd*. *Mącz* 94d; ieden thu v nas wziąwłszy zá głowę brátá łwego/ á liedzenie odpuściwłszy/ niemálą łumę pieniędzy/ chciał łie s Polłki do Sląłká wynieść *Górndworz Rv*; *SkarŻyw* 482 *marg*, 492. [*Cf* też **3.** »odpuścić występ(ek)« *KromRozm II* e3v; **3.a.** »odpuścić winę« *KromRozm II* e3v.] *Cf* *Zwroty*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): yz ya mam Lišt [*z Rzymá*] Iż mi dawno odpuszczono Co tu miało być zrazono *RejKup* aa5v.

W połączeniach szeregowych (2): *Pragnę* [...] / abys łie iuż nad grzélłnymi łmilowál/ gniów twoy im odpucil/ a ku łwé łalce przyiál. *OpecŻyw* 149v; *RejPos* 54.

Zwroty: »gniew, obrażenie odpuścić« [*w tym: komu* (12)] = *offensam dimittere* *JanStat* [*szyk zmienny*] (13:1): *BierEz* F4; *OpecŻyw* 122, 149v; ye⁸⁰ Cz. m. włrzawłchi pokorę moyę gniew swoy Celfarłky mnye odpvłczil *LibLeg* 10/62; *SeklKat* I2; *UstPraw* I3v; *BielKron* 41, 120; *RejPos* 54; wieczne im [*Bóg Adamowi i Ewie*] potępienie y gniew dla przyłżłey męki Chryłtułowey odpuściwłszy: docześne im karánie/ y pokutę tu ná ziemi náznáczył. *SkarŻyw* 262, 147, 292; *SarnStat* 1102 [2 r.].

»karanie, káźń odpuścić« [*w tym: káźń, karanie 1 r.; komu* (4)] = *poenam remittere* *Modrz* [*szyk zmienny*] (6:2): *SeklKat* X3; *Mącz* 305d; *WujJud* 92v; Karánia od Rzeczypółpolitey włożonego/ áby żadnemu odpuścić niebyłó wolno/ áni Krolowi/ áni żadnemu vrzędnikowi *ModrzBaz* 96; *SkarŻyw* 484; Obrońco wśyftłkich rzeczy/ [...] Odpuść káźń *ZawJeft* 47; *SkarKaz* 385b.

»nieprzyjacielowi odpuścić« (1): [*św. Walenty*] kazawłszy im [...] nieprzyiácielowi gniew odpuścić/ y wierzyć w Páná Iezufa Chryłtułá: tedy okrzcił Áłteryułżá y wśyćiek dom iego *SkarŻyw* 147.

»odpuścić pomstę« (1): Drugie lékárłtwo/ áby pan Bóg odpuścił záłłżoną pomstę zá grzechy/ Dawanie iállmużny niedołtátnim. *BiałKat* 171.

»z serca odpuścić« (1): [*Zakon oddaje Polsce miasta*] obwarowawczy: áby [...] Król Polŕki/ [...] poddáné Miałt przerzeczonych łáfkáwie przyiał/ y włyztko obrażenie z fercá im [...] odpuścił [*ex corde ... dimittet JanStat 881*] *SarnStat 1102*.

»odpuścić winę« [*w tym: komu* (2)] [*szyk zmienny*] (3): *Indeprecabilis poena/ Winá którey fie nie godzy odpuścić. Mącz 168c; Ten záfię/ ktoremu áni wieczney áni doczefney winy nie odpufzczono/ gdzie fię zołtoi? pewnie że w piekle. WysKaz 31, 29.*

a. Zwolnić ze zobowiązań (53) :

odpuścić co (9): Ieŕli by záś łtroná przyfyęgi odpufcić niechciała/ będzie iá powinien vczynić *GroicPorz z3, z2v. Cf odpuścić komu co, Zwrot.*

odpuścić komu co (6): *BielKron 29, 216; Za zołnierzmi takze przyczynę czynił, aby reliquum służby cood bitwy mieli dosługowac odpuścił Zołnierzom. ActReg 76. Cf Zwrot.*

Zwrot: »odpuścić dzień (robotny), robotę [= pańszczyznę]« [*w tym: komu* (1)] [*szyk zmienny*] (2:2): iá tácy Vrzędnicy co chłopóm gnoiu pożyczáią/ á potym [*za bańkę gorzałki urzędnik*] gnóy mu odpufci [...] y dzień mu robotny odpufci *Strum L4v; Gdy [kmiotek] zášieie/ odpuścić mu robotę GostGosp 36, 84; GrabPospR M3v.*

α. Umorzyć należności (44) :

odpuścić co [*w tym: komu, czemu* (23)] (29): *BierEz F2v; SeklKat Z2v; [Krol] Odpuścił też zadrożne wliam biłkupá Krákówŕkiego. BielKron 375; połowie [z Prus] [...] s tym odpráwieni [od króla Kazimierza] iáko žáдали/ iż im Frynczoł Nárafz/ podatki ktore każdy rok Krzyżakom dawáli/ odpufzczono ieŕt BielKron 391v, 141v; BudBib 1.Mach 15/5; Strum L4 [2 r.]; roŕkaŕz łtároŕtom oycá mego/ áby włyztki czynŕze y powinności poddánym odpufcili SkarŻyw 225; PaprUp G4; ActReg 7. Cf Zwroty.*

odpuścić komu (32): *SeklKat T; Leop 1.Mach 13/37, Luc 7/43; Dwa dłuźnicy byli winni dłuģi niektoremu peniędznikowi [...]. A gdy obádwa nie mieli mu czym zápláć/ odpufcił obiemá. RejPos [308], [308], [310]v [2 r.]; WujNT Luc 7/42, 43. Cf odpuścić co.*

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): gotowiłmy [...] piŕáć do vrzędnikow krolewŕkich/ áby wam odpufcili/ náczymelmy wam łáfkę okazáli. *Leop 1.Mach 13/37.*

W charakterystycznych połączeniach: czopowe odpuścić, czynsze, gnoj, pobor(y) (2), podatki (2), zadrożne, odpuścić więcej (4); odpuścić dłuźnikowi (3), poddanym, Samom, Trojanom, ubogim rycerzon, wsiam.

Zwroty: »dług(i) (a. sumę długów), winności odpuścić« [*w tym: komu* (15)] = *debitum dimittere Vulg, PolAnt; pecunias condonare Mącz [szyk zmienny] (15:1); Leop Matth 18/27; Potym duchowni odpufcili dłuģ fiedń tyfiác złotyŕ/ [...] kthorych byli pożyczyli skoŕcioła [...] Czeŕkiemu krolowi. BielKron 378v, 106v, 107; Debitoribus certas pecunias condonare, Dłuźnikóm dłuģi odpufćyć. Mącz 78d, 94d; RejPos 193v, 246, 246v [2 r.], 266, [310]v; BudNT Matth 18/27, 32; WujNT Matth 18/27, 32.*

»odpuścić winę [= karę peniężną]« = *multam remittere Mącz [szyk zmienny] (2):* Win náŕzyŕch Krolewŕkich [...] obiecuiem nikomu nie dáwáć [...]: iedno ieŕlibyłmy ich nieodpufcili/ tedy náŕzy Vrzędnicy będą ie nam wybierać. *UstPraw G2; Mącz 236a.*

Żart. W nawiązaniu do Modlitwy Pańskiej [komu] (1): Bo w pacierzu tak mowimy/ Odpuszczamy winowaycom [...] Aby też nam odpuścili/ Gdybyśmy się zadłużyli *BielKom* E7.

Przen (5) :

Zwrot: »odpuścić (wszy(s)tek) dług (a. zadłużenie)« [w tym: komu (4)] [szyk zmienny] (5): *SeklKat* S4v; Pan twoy wzrzużony miłofierdzyem swoim/ dobrowolnieć odpuścić będzie raczył/ bez wśzey zapłaty twoiey/ ono mårne zadłużenie á przewinienie twoie. *RejPos* 248v, 246; *ArtKanc* P9; przez iego [św. *Atanazyjusza*] załługi/ odpuść grzechow nålżnych długi. *LatHar* 449.

3. Przebaczyć, darować przewinienie lub krzywdę; nie chować urazy; remittere *Mącz, Vulg, Modrz; ignoscere* *Mącz, Modrz, Calag; dimittere, parcere* *PolAnt, Vulg; condonare* *PolAnt, Modrz; concedere, dare a. tribuere veniam, facere gratiam* *Mącz; donare* *Vulg (586) : SeklWyzn* Dv; *RejJóz* P3v; Czos chces niz się winien dawać Odpuszcz otocz się obmawiam. *RejKup* g4; *RejWiz* 71; *BielKron* 362v; *Mącz* 113c, 148d, 269d, 463d; *SarnUzn* B6v; *BiałKaz* N [2 r.]; Vergeben. Odpuścić. Ignoscere culpa. *Calag* 500a; *GrabowSet* K3v; CZárnkowski [...] zwykł był częstokroć przed wielkim bólem té słowá mówić: Prze Bóg/ dobiy kto/ odpuszczę. *KochAp* 5; *WujNT* *Mar* 11/25, 26, s. 167, 2. *Cor* 2/7.

odpuścić komu (89): *BierEz* N; Ten bliźni/ ktoregom obraził/ ieśli go proźę/ [...] ma mi wedłvg rozkazania bożego odpvścić *SeklWyzn* c4v, d2v; [*Józef prosi ojca o przebaczenie dla braci:*] tym vpadłym nędznikom iuż odpuszczwa oba *RejJóz* P8v, P5; *LibMal* 1554/189v [2 r.]; rzekł [*Piotr do Jezusa*]: Panie ile kroć zgrzeży przeciwko mnie brát moy/ á mam mu odpuścić? czyli áłz do siedmi rázow? *Leop Matth* 18/21; *RejZwierz* 106; Cefarz [...] wziął ij [*Nuburg*]/ Mieścżanom od puścił gdy przylięgli wiårę záchować *BielKron* 227v, 15, 351; Alicui suas inimicitias concedere. Odpuścić komu/ Ziednąć się. *Mącz* 45b, 227a, 320b, 419d, 431d, 480a, 482a; *GórnDworz* Q2v [2 r.]; *RejPos* 246, 247v; *BiałKat* 213v; *HistLan* C4v; *BudBib* Is 2/9; *BiałKaz* N; *BudNT* *Luc* 17/3, 4; oni ktorzy ią męczyli/ [...] do nog iey vpádli/ proźąc áby im odpuścił. *SkarŻyw* 21, 184, 226; *ActReg* 4; *GórnTroas* 41; *WujNT* *Matth* 18/21, *Luc* 17/3, 4, s. 627 marg; Gdy cię w iednę łtronę twarzy vderzą/ drugiey mu náltaw. To ieft/ bądź gotow odpuścić mu á nie mścić się. *SkarKaz* 311b; *KlonWor* 49, 71. Cf *odpuścić co; Ze zdaniem; »Bog ci odpuść«; Zwroty.*

odpuścić co [w tym: komu (34)] (51): którą [*pokorę*] yego obacziwfchi pan moy [...] wśzitkie yego zle vczinky yemv odpvćczył *LibLeg* 10/65v; *SeklKat* S4; *BielKom* E7; *BielKron* 170v, 230; *Mącz* 92a; *SarnUzn* B6v; Syn iego [*króla*] [...] wziął gwałtem żonę mężowi. [*Król*] [...] kazał mu oczy wyiąć. [...] ledwe go vprośli/ iż był iedynak/ y on mąż mu iuż wśzythko był odpuścił. *RejZwierc* 55v, 99v; *SkarŻyw* 311; *WujNT* 2. *Cor* 2/10 [3 r.], s. 627 [2 r.]. Cf *Zwroty.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (1); że, iż (6), zaimek względny (2); komu (6)] (8): (did) Czeklarze ku Iozephowi mówią iuż wiodąc do więze (–) Odpuszcz nam miły Iozeph czocz vdziałać mamy *RejJóz* I4, P3v; *RejKup* c7; *GórnDworz* T3; *RejZwierc* 34v, 99v; *SkarŻyw* 171; Odpuść mi Kąpłanie/ Zem cię nie wśzánował w twym Kąpłáńkim łtanie *KlonWor* 71.

W przeciwstawieniu: »odpuścić ... pomścić się« (1): Cirpliwość ieft odpuścić w ten czas gdyby się mogł pomścić. *BielŻyw* 96.

W charakterystycznych połączeniach: odpuścić corze, drugim (2), krolowi, ludziom (7), miastu, mieszcżanom, nędznikom; łaskawie odpuścić; złe uczynki odpuścić.

Frazy: »Bog ci odpuść« [*formuła wybaczenia, przyjęcia przeprosin*] = *ignoscat tibi Deus Cn* (1): [*Marcholt do Salomona, który w ciemności nastąpił na garniec mleka i upadł:*] Niemálfz fie gniewać dla tey rzetzy. za żeś nierzekł iż mleko iest światłíse niż dzień [...]/ rozładź to łam iezłícym krzyw. (–) Bog ci odpuść/ [...] małom łfyie nyezłamał/ á włákożeś niekrzyw boś łprawiedliwie tzyńł. *March² D4*.

»Boże odpuść« [*zdanie wtrącone; wyraża dezaprobatę*] (2): *KromRozm II y3*; łmieija go [*Stefana Batorego*] zwac/ Pater patriae/ Boze odpuść bel ci Pater patriae ale Hungarie abo Sumlagiae. *Paprup G3*.

Zwroty: »odpuścić bliźniemu (*a. bliznemu*), bratu« = *relinquere proximo, remittere fratri Vulg* [*szyk zmienny*] (10:1): *SeklKat S4, S4v, X4*; Odpuść bliźniemu łwemu który cię łłkodzi *Leop Eccli 28/2*; *RejPos 171v, 181, 328*; iáko w modlitwie mowić mozem do Bogá/ odpuść nam grzechy náłze/ á brátu odpuścić niechcemy? *SkarŻyw 184*; *CzechEp 78*; winien káždy odpuścić blizniemu wyłtępkí iego przełiw łobie/ choćby go tyłsiác kroć obráził. *WujNT 77, Matth 18/35*.

»odpuścić grzechy« = *wybaczyc nieposłuszeństwo* (1): rzekł Saul do Sámuelá/ zgrzełzyłem/ bom przełtąpił rokázanie Iehowy/ y słowá twoie. [...] A teras odpuść prołzę (łię) grzech moy [*parco obsecro peccato meo*] *BudBib 1.Reg 15/25*.

»odpuścić krzywdę« [*w tym: komu* (1)] = *donare iniuriam Vulg* (2): iefli łobie krzywdę od kogo mieć mniłalż/ tedy ábo do wrzędu łię vłiecż [...]: ábo odpułciwłzy onę twoię krzywdę [*iniuria condonata*]/ zwyłięż złość przełiwnika twego dobrołią twoią. *ModrzBaz 68*; *WujNT 2.Cor 12/13*.

»odpuścić nieprzyjacielom« (1): łam pan Chriłtuł raczył odpułcił nieprzyłiicielom łwoym y zanie [!] łię modlił *SeklKat I2*.

»odpuścić [*komu*] z serc(a), sercem« = *remittere de cordibus Vulg* [*szyk zmienny*] (3:1): włzyłtkich prołzę łmieniem niebołżczyká Páná mego y W M: ábyłcie mu tę winność ktorą by ko⁸⁰ rozniewał łercá [*lege: z serca*] odpułcili. *BiałKaz N*; *CzechEp 78*; *WujNT Matth 18/35*; *CzahTr F4v*.

»odpuścić [*komu*] upadki« = *dimittere peccata PolAnt; remittere errata Modrz* (4): *BibRadz Matth 6/14, 15*; *ModrzBaz 67v*; rozniewawłzy łię pan iego/ podał go kátom [...]. Tákci y ołiec moy niebiełki vczyni łam/ iefli nie odpułciłcie káždy brátu łwemu z łerc wálznych (*marg*) vpadkow ich G. (–) *WujNT Matth 18/35*.

»odpuścić winę (*a. przewinienie, a. winność*)« [*w tym: komu* (14)] = *culpam remittere Mącz, Modrz; eximere noxae, noxam mittere a. remittere Mącz* [*szyk zmienny*] (17): Gdy było ná łowie/ Adráłtus [...]/ chybił wieprzá Athylá zábił. Ná grobie Athys [!] zábił fie też łam Adráłtus/ áczłkolwiek mu był Krezus tę winę odpułcił. *BielKron 112, 176v, 212v, 228, 229v, 300v* (9); *Mącz 102d, 225b, 252a*; *BiałKaz N*; iáko oni karánia łrogiego godni/ ktorzi nieprzełstawáiac ná tem/ że drugim przewinienia odpułcił niechcą/ nád to nieprzyázń łwą [...] potomłtwu łwemu podác vłłuią? *ModrzBaz 66*; Sámym Choynicom Miáltu Krol winę odpułcił/ ácz włzyłcy rádźili z ziemią ich zrownác. *StryjKron 647*; *ZawJeft 41*; *LatHar +++v*.

»odpuścić występ(ek)« [*w tym: komu* (9)] = *veniam et impunitatem dare Mącz; remittere errata Modrz; dimittere peccata Vulg* [*szyk zmienny*] (13): Philemonowi o nyewolniká zbyełłego Onelímá telko piłłe/ áby mu wyłtęmp y myerzyączkę odpułcił. *KromRozm II e3v*; *UstPraw I3*; *BielKron 229v*;

Mqcz 331d; *ModrzBaz* 65v, 67v; *CzechEp* 78, 79; *WujNT Matth* 6/14, 15, s. 77; Gdyż się do was wćiekam pod łkrzydła bráci mych/ Będąc pewien że mię zaś przymiecie do łáfk śwych. Odpuściwšzy wyłtempek byli kiedy iáki *CzahTr* G2v, A2v.

Przen [komu, ze zdaniem dopełnieniowym] (1) : Kto niewinnie będąc poyman/ musi o łobie łpráwę dáwać/ niech to odpuści Rzeczyłpolitey/ że oná dowieduiąc się o wyłtęku/ toż nád nim czyni co y nád winnym *ModrzBaz* 85v.

a. *W formułach grzecznościowych stanowiących prośbę o wybaczenie, zwykle tego, co się powie(działo) [w tym: zwracając się do Boga (3)] [w imp lub w zdaniach będących przekształceniem imp na mowę zależną] (31) :* IEłliby w moich xiążkách co tákiego było/ Czegoby się przed pánną czytać niegodziło: Odpuść/ móy Mikołáiu *KochFr* 13, 121; *KochMarsz* 153; *Henryk* [...] (odpusć wñ bo mię wstyd) nazwał wñ zdraycą *Rptey ActReg* 70; [*Agamemnon mówi:*] Wyznać mułzę/ á odpuść oyczyzno ma droga/ [...] Troiá łtrapić prágnálem: lecz klęfka ták łroga [...] / żeby iá podkáłá/ Tego [...] nigdy myśl moiá nie miáłá. *GórnTroas* 24; *CzahTr* H3.

odpuścić komu (18): *OrzList* a4v, e3v; iełlizem wyłtáwiáiąc Wiżerunk iéy przed wámi/ co zbudowánia tego to opuścił [...]: prółzę ábyście mi odpuścili Ziemiáninowi prółtemu *OrzQuin* M, Aa4v; *GórnDworz* B5v, L3v, Aa8v; *RejZwierc* 235, 253v; *KochSob* 62; iesli co imprudentius prółzę odpusc wm MM Pán *ActReg* 185, 118, 173; Moy cnotliwy czytáczu [...] prółzę odpuść mi ieżli włzy twoie/ Obrážę iákim łłowkiem *CzahTr* K2, I2v; *ZbyłPrzyg* B4. Cf »niech mi cnotliwe uszy odpuszczá«; *Zwrot*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: w tym (1); że, iż (8), zaimek względny (1)] (9): (nagł) Do tego co czytał. (–) [...] Odpuść brácie [...] / coćby łie nie zdáło *RejFig* Ee4; *BielKron* 67; Prółzę odpuście mi/ zem ten przykład wtoczył *OrzQuin* Aa4v; *Prot* B3v; *GórnDworz* B5v, Kkv; *CzechRozm* 100v; mnie prółzę w tym odpuść że piłzę o łobie. *CzahTr* I2v, K2.

Frazy: »niech mi cnotliwe uszy odpuszczá« (1): tedy go [*diabła*] mułzę (prółzę niech mi cnotliwe włzy odpuszczá/ boć nie łwe/ ále tego nowego Iudáfzá łłowá piłzę) pierdzeniem odprawić. *ReszPrz* 47.

»Panie Boże odpuść« (1): pánie Boże odpuść/ że thák choć nie rád dla niezbożników mówić mułzę. *CzechRozm* 100v.

Zwrot: »odpuścić śmiáłości [czyjej], śmiáłość [komu]« [szyk zmienny] (1:1): IEłlim ia tedy/ ták bárzo włzeteczny/ Ze k tobie wołam: odpuść Boże wieczny/ [...] Ze mi tę śmiáłość odpuściłz/ tym [= *tejm*] wiáry *GrabowSet* T2; *LatHar* 233.

a. *O Bogu lub w Jego imieniu o kapłanach: wybaczyć grzechy, rozgrzeszyć (425) :* *WróbŻółt* K6v; *BibRadz Iob* 34/31; *BudBib Num* 14/20; IEłlim ia tedy/ ták bárzo włzeteczny/ Ze k tobie wołam: odpuść Boże wieczny *GrabowSet* T2; *LatHar* 178; *WysKaz* 28; Którym [językiem] się ták iáł modlić [*Chrystus na krzyżu*] zá ten lud łwowolny: Odpuść/ Oycze móy/ prółzę/ niewiedzá co czyni *SiebRozmyśl* H4v.

odpuścić co [w tym: komu (200)] (303): *RejPs* 77v; *SeklKat* R; Izes [nędzniku] pana niemilował Wierney nadzieie wñim nimial. Iż gdis się czego dopułczył Snać być był wýtko odpułczył. *RejKup* g7, Eev; *GliczKsiąż* E3v; *LubPs* F3, S2v, T, Y2; *KrowObr* 62v; *RejWiz* 160; *Leop Ier* 33 arg; o Pánie

odpuścić proźę tę nieprawość łudze twemu *BibRadz* 2.Reg 24/10, *Gen* 4/13, *Num* 30/14, 3.Reg 8/50; Dali Bog łye wrocę/ [...] niewątpiąc w Pánie Bodze/ [...] że mi bluźnierstwo moię odpuści *OrzRozm* M4v; żałował za wyłtępki/ [...] pothym łłyżał głos/ odpuśczoneć złości nieboy łie iedno czyn dobrze. *BielKron* 363v, 19, [85²], 154v; *OrzQuin* Z2v; *RejPos* 172v, 214v, 235 *marg*, 246, 248v (11); *KuczbKat* 415; teżem łie tego wczorá łpowiedał przed Miniłtrem co łeł v Fránciłzkanow/ [...] niedbam czo on mowił to mowił/ tylko iż mi iuz włzytko odpuścił. *RejZwierc* 27v; *BudBib* 4.Reg 5/18; *CzechRozm* 243v; *KochPs* 44, 127; *SkarŻyw* 172, 453; *ArtKanc* D9, E15v, I4v, M2, Q6v; *GrabowSet* Cv, C3, N2v [2 r.], V2; *LatHar* 33, 160; tyś odpuścił złość łercá mego *WysKaz* 17. Cf *Ze zdaniem*, *Fraza*, *Zwroty*.

odpuścić komu (294): O myli panye [...] wyácey ti mnye możell odpuścyc nyzly ya moga łgrzełłic *BierRaj* 18v, 18v; *OpecŻyw* 143v [3 r.], 144 [2 r.]; *TarDuch* D4v; Bo iako łprawiedliwo łeł nieodpuścić niepokutuiácemu, tak też łprawiedliwo łeł odpuścić pokutuiácemu. *WróbŻołt* Y2, nn7v, pp2; *SeklWyzn* c4v, G; *SeklKat* I2, S4v [2 r.]; *RejKup* i5; odpuść mi pánie moy boć łie tych łwych łłow włtydzę *LubPs* hh6v, E3; Aby pámiętał iáko Bog y Aniołom niepołłufznym nieodpuścił *KrowObr* 63, 62; *Leop* 2.Par 36/15, *Ier* 4 *arg*; *RejZwierz* 106; *BibRadz* Ex 23/7, *Num* 30/9, 2.*Esdr* 13/22, *Ier* 50/20, *Matth* 6/14; złemu pomoc dawałz/ przeto záłłuzylby gniew od Bogá/ ále dla vczynkow twoich dobrych á łercá vprzeymego/ odpuściłci Pan Bog. *BielKron* [84²]; *RejPos* 133v, 181, 213, 214v, [236], 247v; *BiałKat* 143v; *BielSat* D2; *KuczbKat* 415; *WujJud* 83v; *BudBib* *Num* 30/5[6], 8[9], 4.Reg 5/18, 2.Par 6/30; przed brátem łzczerze wyznawamy/ wczemełmy go obraźili/ á ieden łię zá drugiego Bogu modlimy/ áby nam odpuścił *ModrzBaz* 64v, 66, 67v; *SkarŻyw* 151; *CzechEp* 10; *NiemObr* 151; *ArtKanc* D10, L10v, M14v; *BielRozm* 26; *LatHar* 6, 28, 139 [2 r.], 153, 155 (16); A łelus mowił: Oycze/ odpuść im: boć niewiedzá co czynią. *WujNT* *Luc* 23/34, s. 292, *Col* 3/13; *SiebRozmyśl* D4; *SkarKaz* 161b, 203b. Cf *odpuścić komu w kim*; *Ze zdaniem*; *Fraza*, *Zwrot*.

odpuścić komu w kim [= przez kogo] (4): bądźcie dobrołłliwymi iedni przeciwo drugim/ [...] odpuścziáiąc łobie/ iáko y Bog w Kryłtufie wam odpuścił. *BibRadz* *Eph* 4/32; *CzechRozm* 243v, 244; *WujNT* *Eph* 4/32 [zawsze przekład tego samego tekstu].

odpuścić czemu [= co] (2): Dla imienia twego Pánie odpuść nieprawośći moiey/ ábowiemci łeł wielka. *BibRadz* *Ps* 24/11. Cf »odpuścić grzeehom«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (6); zaimek względy (10), iż (4); komu (7)] (14): Raczy dzyłzya [...] yemu [umierájácemu] łzwyebodnye y łáłzkawy odpuścycz czokoly on grzechy łwogymy zazłuzyl [!] *PowUrb* +2; *OpecŻyw* 17v; *RejKup* dd6; *BielKron* 466v; tylko go [Pana] łełzche łam proś/ ábyć to odpuścił/ iżeś vrzędy kápláńłkie niegodnym [...] dawał. *SkarŻyw* 319, 184, 195; *GrabowSet* A4v, M2v, P3v; *LatHar* 50, 70; áby mi to włzyłtko raczył miłościwie odpuścić/ iákom go kolwiek obraźála ięzykiem moim/ y bliźnego mego *SiebRozmyśl* K, I4v.

W połączeniach szeregowych (12): *LubPs* T; Vkałz proźę cię obietnice Boże/ gdzie Pan obiecał zá ich [łwiętych] przytznámi nas wyłłuchác/ grzechy nam odpuścić/ y nas zbáwić? *KrowObr* 215; *RejAp* 145; Odpuściłeś nam náłze włzeteczności/ Pokryłeś łwoim miłóšierdziem złości: Puściłeś gnięw/ y zápáłczywość onę Swoię ná łtronę. *KochPs* 127; *ArtKanc* L10; Zmiłuy łię Pánie: odpuść

Pánie: zgładz nieprawość Pánie: omyi mię y oczyść dofkonále *LatHar* 148, 175, 219, 237, 329, 341; *SkarKaz* 349b.

W *przeciwstawieniach*: »odpuścić ... zatracać, grozić, każń spuścić, mścić się, grzech poczytać, wchodzić w sąd« (6): Obiecuie Pan odpuścić thym którzy fie k niemu nawroczą/ á grozi tym bárzo kthorzy we złościach trwaią *Leop Ier* 4 arg; nie wchodź w ład z nędznym łtworzeniem swoim. Ale odpuść iáko miłościwy ociec przestępnemu synowi łwemu. *RejPos* 133v; nie thylko ábyś fie miał mścić iákiem okrucieństwem/ zá iáki vpadek iego/ ále owłzem odpuściłz mu wśzytko/ iefliże fie vpokorzy przed tobą. *RejPos* 172v; życząc im [św. *Stefan nieprzyjaciółom swoim*] [...] / áby im tego grzechu [*Chrystus*] nie poczytał/ ále im odpuścił *CzechEp* 10; iefliże więc we włzem ich [grzechów] odpuścić Niechcefz: lecz ná mą złość/ małz śwą każń łpuścić/ Biy Pánie/ [...] pokim tu ná źiemii *GrabowSet* S3v; prołzę cię/ odpuść mi Pánie/ odpuść mi: á nie rácz mie záraz zátrácć z nieprawościami [!] moimi *LatHar* 139.

»odpuścić grzechy ... zatrzymać (17), zadzierżyć (3)« [w tym: *Ioann* 20/23 i w nawiązaniach do tego miejsca (17)] (20): ktorychbyście odpuścili grzechy odpuścizaią fie ijm/ a ktorychbyście zadzierżeli/ zadzierżány łą. *OpecŻyw* [170]v; *SeklKat* C3; *KromRozm III* K5v, L8v; *RejPos* 117v, 302v; *BiałKat* 336; *KuczbKat* 85, 210, 215, 245; *WujJud* 88; *RejPosRozpr* b4; *MWilKHist* L; *NiemObr* 38 [2 r.]; trudno rozeznąć Apółtołkiemu wrzędowi/ komu grzechy zátrzymać/ á komu odpuścić *LatHar* 111; *WujNT Ioann* 20/23, s. 387; *SkarKaz* 348b.

W *charakterystycznych połączeniach*: odpuścić dostatecznie, w godzinie, dla imienia [czyjego = boskiego] (6), w Krystusie (4), łaskawie (z łaski) (4), z (wielkiego) miłosierdzia (według wielkości miłosierdzia) (3), miłościwie (z miłości) (12), mocą [czyj] (4), nierozdzielnie (2), bez pokajania, przez pokutę, prędko, za [czyj] przyczyną (dla przyczyny, przez przyczyny) (6), przez rozgrzeszenie kapłańskie, za [czyj] skruczą, wedle słowa i przyrzeczenia swego, dla Syna (przez Syna) (3), świebodnie, wiele (więcej) (5), dla (bez) zasług [czyich] (2), zupełnie; odpuścić anjołom, grzechy wyznawającemu (2), kościołowi, ludowi (ludu) (7), ludziom, Maryjej Magdalenie (2), nędznikowi (2), pokutującemu (4), słudze (służce, służebnikom) (7), (przestępnemu) synowi (2), umierającemu człowiekowi, złośnikowi; odpuścić bluźnierstwo, głupstwo (2), morderstwo, nieprawość (nieprawości (D)) (6), rzecz, skutek obraźliwy, sprzeciwieństwo, wszeteczności (2), wszy(ś)tko (we wszem) (11), złość (13).

Fraza: »niech(aj) (Pan) Bog (a. Pan nad Pany) odpusci; Panie Boże odpuść; Bog Ociec racz odpuścić« [w tym: komu (7), co (1)] (4;3;1): *OpecŻyw* 152v; *KrowObr* A4; *RejPos* 235; *SkarŻyw* 311; to mowi [...] / chcąc nas *calumnijs obruere*, co mu Pánie Boże odpuść/ dawłzy vpamiętanie. *CzechEp* 348, 215; grzeszeli [lege: grzeszę li] tym, niech Pan Bog odpusci *ActReg* 102, 174.

Zwroty: »odpuścić grzech(y) (a. złość itp. grzechu), zgrzeszenie, grzechom« [w tym: komu (111)] = *remittere peccatum* *Mącz*, *Vulg*; *dimittere peccata* *PolAnt*, *Vulg*; *parcere peccato* a. *praevaricationi* *PolAnt*; *dimittere* a. *donare delicta* *Vulg* [szyk zmienny] (181;3:1): *BierRaj* 18v; *PowUrb* +3; przymi mie [Ojcz] za ofiarę niepokáloną/ dlá zbawienia rodzaju ludłkiego/ aby ijm iuż ijch grzēchy dlá mnie odpuścił *OpecŻyw* 139v, 21v, 84v, 143v, 158v; *PatKaz III* 130v; *TarDuch* E3v; *WróbŻołt* 31/5, nn7v; *SeklWyzn* c3v, c4v; *SeklKat* C4v, V3v, Xv [2 r.], Y; *MurzHist* O3v; Láłkawy odpuścić raczyłz łprośność grzechu mego *LubPs* H3v, F4, L, S2v *marg*, T6, Y4; Láłkawa Páni/ odpuść grzechy

flugom twoim: Izali może być więtfze bluznierstwo/ [...] nád to wymyflone? *KrowObr* 166v, 1v, 124, 152v, 158 [2 r.], 159 (11); *Leop* 2.Reg 12 arg; Nie gniewayże go/ boć nie odpuści grzechom wálzým *BibRadz Ex* 23/21, 2.Par 7/14, *Ps* 24/18, *Luc* 5/21, 11/4; *BielKron* 92, 176, 438; *Mqcz* 227a; *RejAp* 145; fwiętey Máriei Mágdálenie dla thego wiele grzechow odpufzczono/ iż wieldze miłowálá. *GórnDworz* Mm7; *HistRzym* 37v, [39], 115; *RejPos* 180v, 234v [3 r.], 235 [2 r.], 235v [4 r.], 237 [2 r.]; *RejPosWiecz*³ 98v; *BialKat* 171, 383v; *BielSat* D2; áni sie żadnego thák fproftnego grzechu dopuścić [...] niemożemy/ ktoregoby Kościoł Święty niemiał mocy odpuścić. *KuczbKat* 85, 200; Bałem fie [...]/ gdym fzedł do Plebaná ná fpowiedź/ áby mi [...] zá złodzieyftwo Piekłem nie groził: lecz on zá grofz ieden/ włyftki mi grzechy odpuścił. *WujJud* 89v, 56, 81v, 82v, 86v, 90, 184, 234; *WujJudConf* 83; *BudBib* 2.Par 6/21, 25, 27, 30; *BialKaz* G2; *BudNT Luc* 5/21; *CzechRozm* 222; *KarnNap* C3, D; Beati quorum remiffę funt iniquitates. SZczęśliwy/ komu grzechy odpufzczono *KochPs* 44; *SkarŻyw* 125 [2 r.], 184 [2 r.], 198, 262, 308 (12); *MWilkHist* I; *ReszHoz* 123; PRzez twoie święte z martwych wftanie/ Boży Synu odpuściłz nam náfze zgrzezenie *ArtKanc* F16v, G12v, L8, S11v; *BielRozm* 26; iákby máło było w téy hoyności/ Ześ nam odpuścił [Boże] grzechów náfzych winy/ Wnet náftępuie dar z ręku twych iny. *ZawJeft* 18; *GrabowSet* I2, N; *LatHar* 19, 27, 29, 33, 89 (17); *WujNT Matth* 6/14, 15, s. 38, 39, 51 (15); *WysKaz* 22, 28 [2 r.], 29; *SkarKaz* 348a, 349b; [u katolików] Niezgodnym pogrozą iż im grzechow nie odpufzczą [...]: y tak wnet fię do iedności wroćć muflą. *SkarKazSej* 684a, 667b. Cf *W przeciwstawieniach, Szeregi*.

»odpuścić grzeszącemu (a. grzesznemu, a. grzesznikowi, a. grzesznej duszy)« [szyk zmienny] (11): *TarDuch* B3; *RejKup* Eev; *KrowObr* 145v; Biádá grzełzącym/ [...] mowi Pan/ ábowiem im nie odpufzczę [*Vae eis qui peccant ... Non parcem illis*]. *BibRadz* 4.Esdr 15/24; *SkarŻyw* 172, 184; *CzechEp* 78; *ArtKanc* P8; PRofzę zaś máieftatu twego/ ábyś raczył mnie grzełznemu wiłościwie [!] odpuścić/ czymemkolwiek dnia dżisieyflzego [...] wyftąpił. *LatHar* 70, 148, 153.

»odpuścić [komu] upadek« = *dimittere peccata PolAnt* (4): oćiecci wálz nie odpuści wam vpadkow wálzých. *BibRadz Matth* 6/15; *RejPos* 181, 202v, 307.

»odpuścić winy (winę), przewinienie, (prze)winności« [w tym: komu (40)] [w tym: w Modlitwie Pańskiej i nawiązaniach do niej (25)] = *dimittere debita Vulg, PolAnt; dimittere peccata Vulg* [szyk zmienny] (41:5:3): *OpecŻyw* 143v; chcemyli/ aby też nam pan bog odpvcił winy náfze/ yako go profimy w pacierzv *SeklWyzn* d3, G; *SeklKat* C, I2, S4, S4v, V4; iż nam przez Syná fwego [...] włyftkę myerzyączkę y winę odpuścił/ á w łáfkę fwoyę nas przyyął *KromRozm II* c3; *MrowPieś* A4v; *KrowObr* 76v, 214v [2 r.]; *Leop Luc* 11/4; *BibRadz Matth* 6/12; *BielKron* 35; bez włzech zaflug á godności twoich/ ná málucżkie záwołanie twoie/ obiecuie tobie odpuścić włytko przewinienie twoie. *RejPos* [249], 181, 202v, 247v [2 r.], 248v, 307; *BialKat* 211; *KuczbKat* 410, 411 żp; *WujJud* 64v, 234v; *WujJudConf* 83; *BialKaz* N; *KarnNap* D; *SkarŻyw* 198; *NiemObr* 175; *ArtKanc* D2, M14v, M15v, M17, M19 (8); *ZawJeft* 47; Sędżiego Mátko: [...] Ty/ Syná fwego [...] proś by odpuścił winy. *GrabowSet* X4; *LatHar* 5, 99, 197; *WujNT Matth* 6/12; *WysKaz* [24], 28. [Cf też 2.a. *Przen RejPos* 248v.]

»odpuścić występki (występek), przestępstwa« [w tym: komu (3)] = *remittere errata Modrz; dimittere peccata Vulg* (10:2); *RejPs* 37; dnia dzyefiátego tegoż miefiącą było fwięto zmiłowania/ [...] iż fie

iuż Pan Bog zmiłował nad nimi/ á odpusćił występęk o bałwochwalnego Cielcá *BielKron* 38v; *ModrzBaz* 67v; *CzechEp* 79; płaczę/ vtrapiony/ Zá me wystepki/ [...] Profzę/ odpusć ie Boże obrażony *GrabowSet* G3, B, M3 [2 r.], N3, S4; odpusćcie iefli co przeciw komu macie: áby y oćiec wálz ktory iefł w niebieśiech/ odpusćił wam przełtęptwá wálze. *WujNT* *Mar* 11/25, *Mar* 11/26.

Szeregi: »odpusćić a baczyć [= *przebaczać*]*»* (1): Oycu fię modlił zá łwe krzyżowniki/ Odpusć im Boże, á bącz te nędzniki *ArtKanc* D10.

»być miłościw(y) (*a. zmiłować się*), (*a, i*) odpusćić (*grzechy a. zgrzeszenie*)*»* [*szyk* 9:2] (11): vkazuie twoy miły fyn łwé oblicze vbité/ aby ty miły łtworzycielu wezrzáwłsy na nie/ był nam miłościwy/ ij odpusćil grzechy náłfe *OpecŻyw* 129; *MurzHist* H3; *BibRadz* 3.Reg 8/50; *BielKron* 38v; *RejPos* 181; Bądź nam miłościw, á odpusć wielikie zgrzełzenie *ArtKanc* I16, I17; *GrabowSet* Cv; odpusćże mi zbáwićielu moy/ á zmiłuy fię nád grzełzną dułzą moią. *LatHar* 155, 211, 659. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r.]

»darować i odpusćić*»* (1): ktory [*Bóg*] mogąc nam włyftko dárowác y odpusćić/ [...] pobudza ludzie áby od niego odpufzczenia próšili *KuczbKat* 415.

»odpusćić (*grzechy*) a (*i*) w łaskę (*a. do łaski, a. łaskawie*) przyjąć (*a. czynić łaskę*)*»* [*szyk* 4:1] (5): *KromRozm* II c3; *RejPos* 248v, 307; Odpusć grzechy profzę/ á czyn łáfkę zemną *GrabowSet* B3; *SkarKaz* 349a.

»odpusćić grzechy i (*a*) oczyścić*»* = *remittere peccata et emundare* *Vulg* [*szyk* 2:2] (4): wierny iefł Bog y łpráwiedliwy/ że nam odpusći grzechy/ y oczyści nas od włzelkiey złości. *WujJudConf* 81v; *LatHar* 53, 607; *WujNT* 1.*Ioann* 1/9. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»przenieść albo odpusćić grzech*»* (1): Pan Bog przeniełł álbo odpusćił grzech twoy. *WujJud* 83.

»odpusćić (*grzechy*) albo (*i*) przepamiętać (*a. przepomnieć*)*»* [*szyk* 1:1] (2): mniemaią ze by ie [*grzechy*] pan Bog dla oney drogy/ albo kapice/ miał przepamiętać/ albo ie odpusćić *SeklKat* F2; *GrabowSet* C3.

»przeźrzeć a odpusćić przewinienie*»* (1): przeźrzy á odpusć mnie moy miły Pánie nędzny vpadek moy á przewinienie moje. *RejPos* 202v.

»(*grzechy*) odpusćić, (*i*) rozgrzeszyć (*a. rozgrzeszenie opowiedzieć*)*»* (2): Papież Grzegorz potym dáł kłátwę ná Cefárzá/ Gilbertá/ y Cyncyufá/ o zgwałcenie kościołá/ ktore Potym Máchtyldys [...] ziednáłá/ á ná iey próbę Papież odpusćił y rozgrzełzył włytki. *BielKron* 177v; *WujJud* 224.

»rozwiązać abo (*a, i*) (*grzechy*) odpusćić*»* [*szyk* 3:1] (4): mogliby on [= *spowiednik*] onego morderzá [...] bez vznánia iego [...] rozwiązać ábo mu odpusćić ono morderłtwo iego? *RejPos* 302v, 302v; *WujJud* 224; *NiemObr* 38.

»grzechy odpusćić albo zatrzymać*»* (1): kápłan grzechow ktorych niewie/ odpusćić ábo záttrzymác nie może. *WujJud* 89. [*Ponadto w przeciwstawieniach* 17 r.]

»odpusćić (*grzechy*), (*a*) zbawić (*a. wybawić*); odpusćiwszy grzechy zbawić*»* (2;1): *LubPs* ffv; Oycze náłz/ nie mówiłz óycze móy: [...] Odpusćiłz nam/ wybaw nas *BiałKat* 143v; *WujJudConf* 227v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»odpusćić i zgładzić*»* (1): abyś [...] one [*nieprawości moje*] według mnołtwá litości twoich odpusćił y zgładził *LatHar* 33.

4. *Wyzbyć się, stracić, oddać ze swego [co] (1) : (did)* Prokurator. (–) Y tyś nie wiele mym zdaniem/ Wygrał też swoim iednaniem/ Bo połowicę odpuścza/ Kto fie ná ludzi przypuścza. (–) Iuż ia wolę część odpuścić/ Niżli tobie ręce tłuszyć *RejZwierc* 235v.

a. *[Spuścić z ceny [komu ile]:* Więc niechciecie mi żadnego hálirzá odpuścić/ tedy też niekupię. So wolt ihr mir kleinen heller noch lassen wils auch nicht kauffen. *Wokabul* 1539 L3v.

odpuścić na czym: Na ktorich [skórach] ya załzią ym czterdziełczy zlotich odpuschczą gdi mi pieniądze [...] dawacz bendą *ZapWpol* 1550 205/155v.]

5. *Pozwolić mówić, dopuścić do głosu [komu] (1) : (did)* Czart [prokuracją wyłtapiwłsy bierze sobie ot puczenie. (–) Panie łendzia otpułcz ze mi Niżlj zacznies [sprawę] łnimi Mogłbych ya czo powiedzecz [...] (did) Kryłtus mu mowić dopuśczał. (–) [...] máłli czo prziftoynego Powiedz *RejKup* z3v.

6. *Ulżyć, dać odetchnienie; remittere Vulg [komu, czemu] (3) :* Oduścić mi/ że sie ochłodzę pierwey niżli odeyde/ á więcey niebędę. *Leop Ps* 38/14; *BielKron* 83; Mátko/ rzekłá tak do mnie/ łówkiem farbowanym. Proši/ bym odpuściłá/ kwiląc łamentliwie Myślóm iéy z frálowanym *GosłCast* 56.

7. *[Zelżeć: najjadowitsze [powietrze, tj. zaraza] będzie w grudniu, styczniu, lutym i marcu, iż wtenczas gorąco odpuści* *RadzPodróż* 146, 9.]

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1) :* Verlassen. Oduścić. Deserere. *Calag* 506a.

Synonimy: 1. odesłać, odprowadzić; a. uwolnić; 2. darować; 3. darować, przebaczyć; a. rozgrzeszyć, rozwiązać, zgładzić.

Formacje współrdzenne cf PUŚCIĆ.

Cf 1. **ODPUSZCZENIE, ODPUSZCZONY**

ZCh